

ljivost pri njih večja. Na Dunaju n. pr. umerjeta navadno po 2 od 100, toda v Favoritskem oddelku mesta, kder je največ delavcev stlačenih, po 4 od 100. Toliko bodi večeno o uzrokih propada pri malih obrtnikih, rokodelcih in delavcih. Praša se tedaj, kako bi se zamoglo temu v okom prihajati? Moje prepričanje meri na to, da bi si mali obrtniki, itd. zamogli pomagati sčasom po tem načinu, po katerem veliki obrtniki, veliki trgovci in fabrikanti skrbijo za svoje stanovske koristi. Ti imajo v tamen posebne obrtniške in kupčijske zbornice. Kaj enakega bi naj imeli tudi mali obrtniki. Treba je torej zraven zbornic velikih obrtnikov še posebnih zbornic za male obrtnike. V teh zbornicah bi pa morali zbrani mali obrtniki pred vsem zahtevati, da se naš sedanji obrtniški red ali postava za obrtnijo popolnem preuredi; na dalje bodo take zbornice morale delati na to, da se bodo v vsakem kraju obrtniki ene vrste (tedaj krojači skup, črevljarji skup, mlinarji skup, kovači skup itd. združili v eno družbo — Genossenschaft — ter da bodo take posamezne družbe celega okraja, kamor jihovi izdelki dohajajo, v zvezi med seboj (tedaj n. pr. mlinarske družbe cele podravske doline itd. bi naj bile v zvezi med seboj); dalje posamezne družbe obrtnikov n. pr. krojačev, črevljarjev, mlinarjev itd. bi si naj skušale pridobiti trojno pravico: prvič vsem, ki niso pri družbi obrtniško delovanje v svojem okraju prepovedati, drugič o sprejemanju novih udov določevati in tretjič o jihovi sposobnosti razsojevati. Naposled bo tudi treba, da si prizadevujejo upljivati na mestne zastope, da enkrat preneha tista lehkomišljenost in brezobzirnost, ki le sleparstvu potuho daje in gizdavo zapravljenost pospešuje, večino mestjanov pa v stanovanjsko trpinstvo paha. Kakor za male obrtnike in rokodelce, je tudi za delavce, zlasti za fabriške delavce, treba od države priznanih zbornic, ako hočemo socialno prašanje srečno rešiti!

Gospodarske stvari.

Ali globoko ali plitvo orati.

M. O tem pripoveduje skušen kmetovavec v dunajskem „Prakt. Landw.“ to le: Nekde sem bral, da rž svoje korenine nad 2 metra (7 črevljev globoko poganja. Pred dvema letoma se mi primeri, da mi ploha globok jarek skozi njivo, na kateri je bila rž posejana, prodere. Pazno sem padlo rženo bilko s klasom in korenino vred iz prsti pobral. Korenina je bila popolnoma odkrita, in je po stranskem robu jarka, ki ga je bila ploha skozi noč naredila bila, ležala. Vendar nje nisem mogel celó do zadnjega konca iz zemlje potegniti tako, da se mi je pretrgala in zadnjega konca je še nekaj v zemlji ostalo. Korenina, ki se je še bilke držala, je bila 76 centim. ali $2\frac{1}{2}$ črevlja dolga. Ko smo drugikrat na polju kamenje zagrebali, sem še korenino navadne poljske

preslice našel v globočini od 225 centimetrov (8 črevljev).

Kaj sledi iz vsega tega! Najprej pač resnica, da korenine raznih rastlin res globoko v zemljo prodirajo. Dugič pa, da je treba zemljo prav globoko rahlati, da tako rastline vabimo svoje korenine prav globoko poganjati. Kedar rž v dobro podelano močno njivo posejem, jo morem brez vse skrbi tudi prav globoko orati za setev, nikdar ne plitvejšje od 25—28 centim. (10—11 palcev) naj je zemlja lahka ali težka. Sejem pa začetek septembra ali pa že celo konec avgusta. Tako imajo korenine do časa, ko mraz nastopi, čas prav globoko v zemljo vdreti in rastlina se prav košato obraste. To pa tudi le v rečenem slučaju. Če se rž prepozno poseje, se to ne more več zgoditi. Spomladi zlasti pozni se to ne more več narediti. Rž stoji redko in trpi silno od suše, prvič ker je zemlja premalo obsenčana, drugič pa ker korenine v kratkem času svoje rasti niso mogle dosti globoko v zemljo prodreti, da bi tam zaostale vlage se navzele. Rana setev, obilna žetev. Marsikdo trdi, da pozno posejana rž bolj plevja. Pa le na videž. Pozno posejana rž je krača v slami in tako ima jeden voz tudi več snopov tedaj tudi več zrnja. Rano posejana pa je daljša v slami, tedaj gre manj snopov na jeden voz in tako tudi manj mernikov od jednega voza. Ali koliko vozov snopja se navozi z njive v škedenj, na kateri se je rastlina krepkejšje razviti čas imela in mogla! Rž cvete v istem tednu, naj se je prej ali slej posejala. Tako kažejo skušnje.

Kako se morajo svinje plemenjače krmiti.

M. Kar se krmljenja takih svinj tiče, treba je pomniti, da se morajo, tako krmiti, da so vedno srednje dobro rejene; kajti, če se jim prepričlo poklada, se jim ne nareja mladičem potrebno mleko, če pa preobilno in premočne krme, je to ravno tisto, ker se skoraj veči del povžite krme spreobrača v mast, kar pravilno razvijanje ploda v maternem telesu zaprečuje. Mali kumerni prasci so dostikrat, zlasti pri zlahnejših plemenih, nasledek preobilne in premočne krme. Mlečni odpadki, pomije pomešane z zdrobljenim krompirjem in zdrobljen ječmen so se pokazale kot najprimernejša krma, in to dokler so živali breje in tudi ko že povržejo. Nasproti pa je vsa skisana krma, razun kislega mleka, tropine iz žganjarij, in vsa krma, ki ima mnogo gnjilca v sebi n. pr. grah, bob, fižol itd. bolj škodljiva nego koristna. Korita se morajo, da se kislina v njih ne napravi, pogosto potrebiti in plakniti, posebno pa je pri takih svinjah na to gledati, da so vedno odprtega črevesa, kar je posebno potrebno, predno povržejo in kmalo potem, ko so povogle, kajti o ti dobi so take živali najbolj rade zapečenega telesa. Zapečeno telo pa nareja nezdravo mleko. Poklada se takim svinjam po večkrat na dan, kakor je navada, vendar pa v manjših merah. Ako pa kljub takemu krm-

ljenju trdo od njih gre, se jim daje kislega mleka ali pa zdravila, ki odprto telo napravljajo kakor na primer glavberjeva sol. Pred vsem drugim pa gre skrbeti za prostoren, suh hlev brez prepuha, v katerem se svinja plemenjača po nobeni stvari ne nadleguje. V prostranskem hlevu pa, če je le mogoče, se mora prascem priložnost dati, da morejo v suhem pesku riti. V tak prostranski hlev se morajo prasci skozi posebne dverce spuščati. Tako rijenji v suhem pesku rast in razvitek neizrečeno pospešuje. Tudi se morejo mladiči, ko so blizu 14 dni stari, v tem hlevu že z ječmenom in z zmučkanim krompirjem krmiti. Če se prascem, dokler še pri starki sesajo, nekaj kravjega mleka v pijačo prilija, se ne sme pozabiti, kravje mleko z vodo nekaj zredčiti, ker je kravje mleko dosti mastnejše od svinjskega, kar prascem lahko drisko napravi. Mnogokrat, pravi skušen svinjerejec, je po mojih skušnjah, neugodna lega hleva pa pomanjkljiva nastelj kriva, da prasci drisko dobivajo. Kolikokrat so hlevi, v katerih so svinje plemenjače, skoz in skoz prepušni. Kolikokrat se nahajajo prasci v revni skoz in skoz premočeni nastelji, v kateri premrzujejo noč in dan, namesto da bi se jim skrbljivo zamenjavala. Slab, neraven tlak ali pod nareja, da se gnojica nabira, ki jo mlade živalice, ker je solnega okusa, želno srkajo, nasledek pa je neizogibna driska.

M. Neumarjajte krta! Hrošč in ogerc sta dva smrtna sovražnika vsega poljedelstva. Hrošč izleže 60—100 jajc, iz katerih se potem ogerci vležejo, iz njih pa zopet hrošči. Krt žre neprenehoma ogerce, mramorje, kukce in mrčese vsake sorte. V njegovem želodcu še niso našli nikdar sledi od kake rastline, ampak vedno le živalsko hrano. Krt je zelo koristen. Ne umarjajte ga tedaj!

Sejmovi. 7. sept. sv. Jedert nad Laškim, sv. Peter pod sv. gorami, Vojnik, Slivnica; 8. sept. Negova; 9. sept. Kapela pri Radgoni; 10. sept. Apače, Gomilica, sv. Janž pri Sp. Drauburgu, Ruše, Gornjigrad, Spodnja Polskava, Slov. Bistrica; 11. sept. Loka; 12. sept. sv. Peter pri Radgoni; 14. sept. Ivnik, Sevnica, Šavnica, Golobinje.

Dopisi.

Od sv. Marjeti pri Pesnici. V petek 24. Avgusta je ogenj popalil hleve Jurja Muleca v Loženah. Opoldne je začelo v hlevu goreti in v nekaterih trenutkih je bil veliki s slamo kriti, leseni hlev ves v plamenu. Zgorel je lep in drag žrebec; kobilo z malim žrebetom so sicer oteli, vendar od ognja hudo opečeno. Zgorela je vsa že spravljenja živinska krma, škode razun hleva je više 800 gold: k sreči je hlev bil zavarovan. Hišna poslopja, ktera so le nekoliko korakov od hleva oddaljena, so z velikim trudom rešili. Tisti petek večer sta 2 znana hudobneža hotla grozde krasti v

Hrastovškem vinogradu; vinogradnik, ki je zločinca dobro poznal, je hotel ju s klicanjem pregnati in ker se tega vstrašila ništa, je vinogradnik za njima ostrelil, ter hudobnejšega tako zadel, da je v ta, še nekoliko korakov storivši, mrtev se zgrudil na tla. Bil je ta zločinec zarad svoje divjosti obče znan, nihče pred njim ni varen bil, ker je vedno z velikim nožem in pištolo oborožan okoli hodil; pred nekterimi tedni je celo v tukajšnjem cerkvenem zvoniku nekega fanta z nožem tako dregnil, da se je kerv curkoma vlila; bil je sicer zarad tega v kajho obsojen, pa je sedaj poprej umrl, kakor je ovo kazen nastopil. Kakor je živel, tako je umrl, pravijo ljudje; dobro, da ga ni več!—

Iz Kostrivnice. Nedelja po veliki gospojnici je bila za Kostrivnico veseli dan, kar je močno pokanje možnarjev po naših bregovih naznanjalo. Blagoslovili so nam takrat č. g. dekan rogački podružnico sv. Lenarta. Omenjena cerkev je ena najstarejših v rogački dekaniji in je bila do 1768 tukajšnja farna cerkev. V katerem stoletju se je bila pozidala, to se do zdaj še ni našlo zapisano. Brščas so imeli že nekajni celjski grofi ž njo opraviti, kajti njihov grb se vidi vdelan v gotiškem oknu za velikim altarjem. Ponovil je cerkev zdaj od znotraj kostrivnički rojak pozlatar g. Anton But. Pri svojem delu se je ravnal po nasvetih, kakor jih daja graško cerkveno umetniško društvo (Kristl. Kunstverein.) Tisto društvo nasvetuje, naj se podobe svetnikov i. t. d. čisto ne pozlatijo, ampak vmes pobarvajo (polychromirt,) kar vse lepše stoji. Je kaka podoba čisto pozlačena — v časih se celó škornji pozlačeni nahajajo — se od samega zlata nič ne vidi. Je pa umetno zrezlana podoba pobarvana in le vmes pozlačena, se veliko lepše kaže. Po tem načinu je naš pozlatar cerkev okusno in lepo okinčal. Sme se torej p. n. tarnim predstojništvom priporočati.

Iz Ljutomera. (Vinska kupčija.) Dne 15. avg. je zborovalo tukajšnje „vinorejsko društvo“, ter se je med raznimi pogovori in nasveti glede prodaje vina sklenilo, da se bode počemši s totim letom za vinorejce in kupce vpeljala „naznanilna knjiga za vino“, v kateri lahko vsak, kdor ima vino na prodaj, naznani, pri kom naj kupec vino išče. Na toto novo naredbo upozorjem vsakega posestnika iz ljutom. okolice, ker kakor je znano, prodajalo se je naše vino po navadi po posrednikih (sensalih) ali „mešetarjih“. Sensali ali mešetarji so sicer potrebni pri trgovstvu; da bi pa morali biti pri prodaji in kupovanju vina, tega menda nikdo kot silno ne spozna. Posebno, ker ravno pri nas so sensali ne le posestnikom, nego tudi kupcem na škodo; kajti mešetar je ptič, ki ima dober kljun, laže, govori vsakemu do duše, na zadnjič pa vendar le ogoljufa posestnika in kupca. Enkrat prigovarja kupcu, da naj ne kupi vina pri Arnetu ali Blažetu, ker je pre-slabo; precej pa, kedar Arne ali Blaže njemu